

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

XXVI. De Amicitia. Quibus officiis sit colenda. Praecepta quaedam ad
mutuam conversationem pertinentia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

C A P U T XXVI.

De Amicitia. Quibus officiis sit colenda.

Præcepta quadam, ad mutuam conversationem pertinentia.

1. **N**ihil magis ad humanam vitam necessarium, quam amicitia; nihil commodius, nihil jucundius. Ea est mutua duorum benevolentia, in virtute fundata, & bonorum communicationi conjuncta. Quantum hoc bonum est, ubi præparata sunt pectora, in quæ tunc secretum omne descendat; quorum conscientiam minus quam tuam timeas: quorum sermo solitudinem leniat, sententia consilium expediat, hilaritas tristitiam dissipet, conspectus ipse deleat? Quid dulcius, quam hominem habere, cui confiteri non timeas si quid deliqueris; cujus vel solus occurus profit tibi? Minuta quædam animalia cum mordent non sentiuntur: adeo tenuis est illis & fallens in periculum vis; tumor indicat morsum: idem tibi eveniet in boni amici conversatione, non deprehendes, quemadmodum, & quando tibi proffit; profuisse deprehendes. Vera autem esse amicitia nequit, nisi reciprocus interveniat amor: sed amare principalis est, quam amari; atque ideo benevolentia pro fundamento statuitur, redamatio connotatur. Vera item amicitia est, & Christi glutino copulata, quam non utilitas rei familiaris, non sola corporalis præsentia, non mendax obsequium, non fallax adulatio, sed Dei timor, & divinarum studia litterarum conciliant. Solida in malo amicitia esse non potest.

2. In eligendo amico magna cautio adhibenda, juxta illud quod vulgus ait; multos salis modios simul edendos esse, ut amicitia munus expletum sit. Sunt autem quatuor in eo probanda, cum quo inire amicitiam cupis. *Fides*, res difficillima, cujus sola ferè umbra in terris reperitur; ut te & tua ei tunc committas. *Intentio*; ut amicitia finem honestum habeat, & res divina non transeat in turpitudinem. *Discretio*; ut scias quid præstandum illi, quid ab eo petendum. *Patientia*; ut paratus sit animus, quæcunque adversa pro amico sustinere. Hæc cum in illo probaveris, explorare insuper debes, prioribus amicis quomodo usus sit: nam talem in te futurum sperabis, qualem cæteris se præbuit. Fidus amicus vivus thesaurus est, magnâ servandus curâ, magno, si pereat, fletu lugendus. Beatus es, si ta-

lem habes, qui te diligit, non tuas opes, non mensam, non ingenium: qui errantem corrigat, cadentem sublevet, currentem adhortetur. Similem illi non invenies, quacunque cæli ambitus patet. Multi sunt, qui dicuntur amici: eorum qui verè sint, paucissimi numerantur. Nemo alterum gratis amat. Qui se spectat, qui res externas sibi pro fine proposuit, verus amicus non est. Tamdiu te diligit quamdiu utilis ei fueris. Sublata mensa deficiet; atque ut cœpit, sic desinet. Vera amicitia ibi maximè deest, ubi creditur abundare.

3. Sicut Medicus, carissimum sibi ægotantem curaturus, nec ferro, nec igni parcat; ita erga amicum correctione indigentem te gerere debes, liberrimè, audacter, constanter, nihil negligendo, aut dissimulando. Damnable est obsequium, per quod vitia foventur. Sit autem admonitio secreta, adit ei omnis suavitas, careat omni verborum acerbitate. An aliquis tibi in amicitiam recipiendus sit, diu delibera: cum placuerit fieri, toto illum pectore admitte; tam liberè cum eo loquere, quam tecum. Ita quidem vivere debes, ut nihil illi committas, nisi quod inimico committere possis: sed quia interveniunt quædam, quæ consuetudo fecit arcana, omnes curas cum amico, omnes cogitationes misce. Quidam, quæ solis amicis committenda sunt, obviis narrant, & in quaslibet aures quicquid urit exonerant: alii etiam carissimorum conscientiam reformidant, & intra pectus omne secretum premunt, nec sibi quidem credituri, si fieri posset. Utrumque vitium est, & omnibus credere, & nulli, sed alterum honestius, alterum tutius. Quod si cupis sine periculo cum omnibus loqui, id facile assequeris; non occultando, quæ feceris, sed nihil faciando, quod velis occultum esse.

4. Affinis amicitia est affabilitas, quæ humanam conversationem moderatur; in qua servanda modestia est, servandum silentium. Multa decet audire virum probum, pauca loqui. Vitiosum est, velle potius sciri, quam scire; cognosci, quam alios cognoscere; proprias merces inutiliter prodigere, quam sibi alienas comparare. Assuescere oportet eorum cum quibus vivis verbis & moribus in compositis: & quia multi multa loquuntur falsa, inepta, puerilia, nihilque ad rem pertinentia, hæc prudenter dissimulabis. Animi abjecti, ac muliebris est, cum iis dumtaxat versari velle, qui cedant, applaudant, & adulentur. De te rebusque tuis parcius loquere: tuæ sententia ne pertinaciter in hæreas, & à verbis elatis

elatis abstine, quæ auctoritatem & magisterium sapiant. Cùm quidpiam contra decorum occurrat tibi, in te regressus te ipsum interroga an & tu tali vitio labores: tum ex omnibus quæ audis & vides, aliquid semper ad tuum profectum exerce. Benè tecum agitur, si ex alieno peccato tuum emendas.

5. Cùm tibi aliquid occurrit insolitum, inopinatum, & ab usu tuæ patriæ abhorrens, ne id continuo reprehendas: nam levis animi indicium est, aliena mirari, & ridere, & suo servire municipio. Res æstimandæ prout sunt, non ut videntur. Vulgus omnia æstimat ex novitate, difficultate, artificio, raritate, pompâ, rumore, & extrinseco apparatu: sapiens intrinsecum rei pretium, & honestatem respicit; eaque omnia spernit, quæ plebs insana admiratur. Quicquid acciderit, penes te est, ut fructum ex eo capias. Noli te coarctare, & limitare proventum tuum. Licet tibi personam obducere, & actores fabulæ imitari. Illi dum flent, non dolent; dum emunt, non possident; jubent sine imperio, objurgantur sine vindicta, objurgant sine ira: agunt, scilicet, alienam vitam. Utinam & tu sic in aliorum societate te geras, sine affectu, & proprietate! Magnum theatrum mundus est, in quo tot histriones, quot homines sunt. Cura autem, ut quantum fieri potest, spectator sis, non actor fabulæ. Qui spectaculum sui in scena exhibent, laborant; qui spectant, ridet & delectantur.

CAPUT XXVII.

De Liberalitate. Quid sit, & qualiter exercenda. Quomodo differat à Magnificentia.

I. **N**on voco liberalem, pecuniæ suæ iratum; qui nec dare scit, nec servare; qui non donat, sed projicit. Liberalis est, qui rectè dat & rationabiliter, & pro modo facultatum, quantum decet, impendit, quando & quibus oportet, non suum sed alienum spectans emolumentum. Porro liberalitas virtus est beneficiorum erogatrix, quæ circa pecuniarum largitionem & acceptionem versatur: sed largitio principaliter intenditur; quia præstantius est dare, quam accipere. Sufficit autem voluntas, cùm tribuendi facultas deest; imò hæc maximè attenditur, ut non solum profis, sed velis proficere. Nemo fluminibus, aut mari gratis agit, quod navigia patiantur: neque arboribus, quod

fructus ferant: nec vento, quod secundus aspi-ret: nam licet hæc omnia beneficia sint, illis tamen deest beneficiendi voluntas. Quod verò alicui donandum est, pretium à celeritate fortitur. Sunt nonnulli, qui dum aliquid donant, gratiam omnem corrumpunt, avertendo vultum, obducendo frontem, & in alterum diem differendo. Sic amicum dilatione lassant, torquent expectatione: cùmque proprium sit libenter donantis citò dare, qui diu noluic, non ex animo largitus est. Properat omnis benignitas; & jucundum est manus, quod obviam venit.

2. Non potest quisquam beatè degere, qui se tantum intuetur, qui omnia ad utilitatem suam convertit: alteri vivas oportet, si tibi vivere optas. Quid tanquam tuo parcis? Procurator es. Omnia ista, quæ ferreis claustris custodis, quæ ex alieno sanguine rapta tuo defendis, tua non sunt. Deposita apud te fuerunt, & jam ad alium dominum spectant. Aut hostis illa, aut hostilis animi successor invadet. Quæris, quomodo facias tua? Donando. Quid est hoc, quo te divitem putas? Domuncula, pecunia, agellus: si donaveris proximo, beneficium erit, virtus erit, quæ tecum in æternum manebit. Tunc pretiosa est pecunia, cùm usu largiendi desinit possideri.

3. Quia tenui impensâ fieri magna non possunt, ut mediocres sumptus liberalitas regit; ita splendidos & magnos Magnificentia. Hæc duæ virtutes, cætera similes, hoc discrepant; quod illa etiam in parvis, hæc non nisi in magnis & luculentis apparet. Cui res angusta domi est, liberalis esse non potest: laudem verò magnificentia ille solus assequitur, cujus opulentia spectabilis est. Hæc propriè in operis admirabilitate conspicitur. Si quis enim magni pretii gemmam in usum rei divinæ largiatur, eximie potius liberalis quam magnificus dicendus erit: sed si pretio gemmæ sacrarium, templum, aut aliud splendidum ac mirabile opus extruxerit; magnificus nuncupabitur. Operum verò nomine, in quæ magni sumptus conferri possunt, ea intelliguntur, quæ pertinent ad publicam hilaritatem, & ad quædam hominis officia splendide præstanda. In his decori ratio habenda est, respectu operantis, & facultatum. Non est magnificus, qui plura quam habeat profundit: qui ære alieno se & suos gravat; ut magnificentia laudem consequatur. Verè liberalis & magnificus ille est, qui quod donat & expendit, detrahit sibi.